

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

Provinciaal Instituut voor
Verpleegkunde Hasselt

50096

Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
50096 Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijsinhoud	Voldoende
Het onderwijsproces	Voldoende
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

De Commissie Hoger Onderwijs heeft bij haar beoordeling niet in overweging genomen of de opleidingen HBO5-Verpleegkunde conform de Europese Richtlijn betreffende de erkenning van beroepskwalificaties zijn ingericht. Deze problematiek zal worden onderzocht in een afzonderlijk, gezamenlijk rapport.

2. Bevindingen

Algemeen

Het Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde (PIVH) maakt deel uit van het samenwerkingsverband PXL-Level5 (Hogeschool PXL, CVO De Oranjerie, PCVO Limburg, CVO STEP en PIVH).

De structuur van de opleiding is uiteraard conform de algemene regelgeving. Ze omvat vijf modules die zowel in dag- als avondonderwijs worden aangeboden en er is een variant 'zorgportaal'. Zo komen tevens werkstudenten en werkzoekenden aan bod. Het dagprogramma voorziet 2 instapmomenten: 1 september en 1 februari.

Na elke module ontvangt de student een deelcertificaat.

De onderwijsinhoud

De visie is helder beschreven: men gaat voor de geleidelijke ontwikkeling van de student in zijn/haar totaliteit en gaat daarbij uit van een zo ver mogelijke integratie van theorie en praktijk (stage). Dit betekent dat een duidelijke keuze werd gemaakt om uit te gaan van de ervaringen van de student (ervaringsgericht onderwijs), vakoverschrijdend thematisch onderwijs, bedside- en procesbegeleiding, probleemgestuurd onderwijs (PGO) en reflectie op gestelde handelingen. Met de introductie van PGO sluit men aan bij een

onderwijsconcept dat in de gezondheidssector goed gekend is en past bij de beschreven visie.

De pedagogisch-didactische vernieuwing - op basis van competenties die op hun beurt gebaseerd zijn op de leerplandoelstellingen (van OVSG) en het opleidingsprofiel (DBO) - werd gestart met de invoering van de modularisering, waarbij de vakken plaats maakten voor thema's, en kreeg verder vorm in de schoot van de werkgroep opleidingsprogramma.

Vanuit de basiscompetenties werden 14 thema's vastgelegd die werden gegroepeerd in 5 clusters: menselijk functioneren, verpleging, mens en relatie, organisatie en klinisch onderwijs. De bedoeling is in de toekomst te komen tot 3 clusters die duidelijker de rollen van de verpleegkundige weergeven.

De instelling biedt de opleiding ook in avondonderwijs aan. Maar over hoe dit onderwijs georganiseerd is en hoe het programma ingevuld wordt, wordt slechts minimale informatie gegeven. De facto is het lesgebeuren geconcentreerd op 1 dag en 2 avonden onderwijs. Maar gedurende hoeveel weken? Op dit punt is er geen informatie.

Er wordt ook aangegeven dat in samenwerking met VDAB een project werd uitgewerkt voor onderwijs aan kansengroepen. Ook hiervoor is er een speciale benadering, o.a. het spreiden van module 1 over twee semesters. Er wordt speciale begeleiding voorzien. Spijtig genoeg is er geen informatie over hoe het verloopt. Voldoet deze aanpak aan alle vereisten?

Dit hoofdstuk had moeten worden afgesloten met een sterkte/zwakte analyse, waarbij ook concrete actiepunten hadden moeten worden vermeld.

Het onderwijsproces

Het onderwijs is gebouwd rondom o.a. de cirkel van Kolb, werkplekleren en stage. Dit wordt compact maar duidelijk toegelicht. Er zit een duidelijke argumentatie achter de keuze van de werkvormen: activerende werkvormen (casussen, opdrachten, demo's en oefenen), coöperatief leren (groepswork, rollenspellen...) en reflectie/LLL (portfolio). Alle cursusmateriaal wordt volgens eenzelfde sjabloon ontwikkeld, dit om de transparantie te bevorderen.

Er zijn ook enkele vernieuwende projecten zoals o.a. interdisciplinair werkplekleren, een internationale stage en een multidisciplinaire activiteitenweek. Er wordt heel wat aandacht besteed aan stagebegeleiding, bedside begeleiding en feedback. De stage is opgevat als werkplekleren. De stagebegeleider ondersteunt de student bij het formuleren van concrete doelen naargelang de afdeling en staat in, samen met de mentor, voor de bedside begeleiding. Elke student krijgt 3,5 u per week individuele begeleiding op de stageafdeling.

Het ZER vermeldt tevens dat de opleiding, samen met het departement Healthcare PXL en 4 zorginstellingen, participeert in een project interdisciplinaire leerwerkplaats. Dit lijkt een interessant initiatief waardoor de HBO5 verpleegkundige een beter idee kan krijgen van zijn/haar plaats binnen het geheel van de gezondheidszorg. Het illustreert tevens wat de samenwerking met een hogeschool kan betekenen op inhoudelijk vlak. Het verder ondernemen van gezamenlijke projecten is aangewezen.

Het aantal inschrijvingen kende een piek in 2013-14 (388) maar is weer gedaald in 2014-15 (282). Het is aangewezen dat de opleiding probeert te achterhalen wat de reden is, om zo gerichte maatregelen te kunnen nemen. De slaagpercentages van module 2 en 4 (60%) vragen eveneens om verder onderzoek.

De informatie over de studentenbegeleiding is beperkt. Er is wel een overzicht van en hoe de begeleiding verloopt maar er is geen overzicht van hoeveel studenten daarvan gebruik maken. Hoeveel studenten aan welke initiatieven deelnemen en wat de ervaringen zijn worden niet gegeven.

De studentenbegeleiding wordt waargenomen door 2 deeltijdse begeleiders (0,4 FTE) voor meer dan 600 studenten. De opleiding voorziet evenwel tevens 1,25 FTE leerbegeleiding waarbij de student, op basis van een test reken- en taalvaardigheden en de Lemo-test, mogelijke bijsturingen aangereikt worden in o.a. leerateliers. Dit is erg laag voor een HBO5-opleiding, zelfs al we er rekening mee houden dat de studentenbevolking van deze instelling voor een belangrijk deel afkomstig is uit het TSO/ASO (30%) of ze voordien een hogeschoolopleiding (19%) volgden.

Het onderzoek naar de studeerbaarheid / studietijd dient nog verder uitgebouwd te worden.

Ook de evaluatie van de studenten wordt uitgebreid toegelicht. Het ZER vermeldt dat de wijze van toetsen (hoe, waarom, wanneer en door wie) per module en per basiscompetentie vastligt in een beoordelingsplan. De gehanteerde evaluatiemodellen zijn: klassieke evaluatie (o.a. casussen), vaardigheidsevaluatie, stage-evaluatie, zelf- en peerevaluatie en reflectieopdrachten (portfolio). Elke student krijgt een portfoliocoach toegewezen. Het is de bedoeling dat het portfolio als afstudeerproject wordt aangeboden maar dit is nu nog niet het geval. Het ZER maakt geen melding van de problematiek inzake validiteit en betrouwbaarheid bij het evalueren van competenties en hoe men dit tracht aan te pakken.

Dit hoofdstuk overstijgt niet het niveau van de beschrijving. Het is aangewezen dat de opleiding zich verder bezint over het effect van de beschreven elementen en daarop verder bouwt.

De uitkomst van het onderwijs

Alhoewel het totaal aantal studenten toeneemt, is er blijkbaar een trend tot daling van nieuwe studenten. De vraag dringt zich op of dit samenhangt met de samenstelling van de studentenbevolking, met slechts 51 % van de studenten met een vooropleiding BSO in module 1. Dit aantal BSO-afgestudeerden is uitgesproken lager dan in andere vergelijkbare instellingen. In welke mate hangen de hoge slaagcijfers daarmee samen? Dit kan niet beoordeeld worden daar er geen slaagcijfers zijn naar de vooropleiding van de studenten. Er is blijkbaar een selectie op het einde van de modules 2 en 4. Is dit een verantwoorde aanpak? Kunnen de studenten niet vroeger geselecteerd worden?

De instelling geeft wel resultaten per module (in percentages zonder vermelding van aantallen). Maar er is geen beeld van het globale studierendement. Wel zijn er percentages over afstuderen op tijd of met studievertraging. Hoeveel studenten van een bepaalde cohort behalen uiteindelijk het diploma? Hoeveel beëindigen succesvol module 2? Hoe zit dit naargelang de vooropleiding? Hoe worden de slaagpercentages berekend? In januari 2016 werden slechts 479 studenten besproken tijdens de deliberatie. Maar er waren dat jaar meer dan 600 studenten ingeschreven. Kortom, er is heel wat onduidelijkheid in de analyse van de cijfers.

De instelling heeft wel een inzicht over de tewerkstelling van de afgestudeerden maar beschikt niet echt over systematische gegevens. Dit wordt terug een project voor de toekomst. Hieraan zal beslist verder moeten gewerkt worden. De HBO5-verpleegkundige heeft een duidelijke niche op de arbeidsmarkt en komt vooral terecht in de woonzorgcentra

en de thuiszorg. Het ZER bespreekt uitvoerig de huidige situatie in Vlaanderen en de toekomstperspectieven. Wat precies de situatie is van de PIVH-afgestudeerden is niet zo duidelijk. Wel wordt vermeld dat niemand in de werkloosheid terecht komt. Het is evenwel aangewezen de eigen situatie wat betreft tewerkstelling duidelijk in beeld te brengen.

De doorstroming van afgestudeerden naar de hogeschool is vrij beperkt maar gaat in stijgende lijn. Het aantal personen dat een diploma van de professionele bacheloropleiding behaalt blijft beperkt. Er is wel de vraag wat het effect zal zijn van de studieduurverlenging van de bacheloropleiding op de doorstroom naar de hogeschool.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Er zijn 114,8 FTE leerkrachten voor de opleiding. Minimale vereiste voor aanwerving is een diploma bachelor én specifieke lerarenopleiding of relevante ervaring en het engagement om het pedagogisch bekwaamheidsbewijs te behalen binnen 3 jaar.

Spijtig genoeg verschaft het ZER geen duidelijk inzicht in het profiel van de docentengroep. De minimale informatie over de docenten (bijlagen 4.1 en 4.2) geeft geen beeld van de docenten. Het argument dat om privacy-redenen geen gedetailleerde gegevens kunnen ter beschikking gesteld worden, is niet erg sterk. Men kan enkel vaststellen dat het aantal docenten met een masterdiploma laag ligt (17%), terwijl er wordt aangegeven dat iets meer dan 20% van het personeel zou beschikken over een aanvullend diploma van master. Het lage aantal houders van een masterdiploma kan in de toekomst zeker een probleem vormen.

De wijze van onthaal, permanente vorming en begeleiding van het personeel is goed uitgewerkt. Er is veel ruimte voor professionalisering. Voor beginnende leerkrachten is er aanvangsbegeleiding, zijn er functioneringsgesprekken en klasbezoeken. Voor wie al langer in dienst is, zijn er intervisie-momenten. De informatie wordt o.m. verspreid via een jaarlijkse pedagogische vormingsdag; een interessant initiatief aangezien de disseminatie van opgedane kennis uiteraard belangrijk is.

Elke leerkracht combineert lesgeven met stagebegeleiding (rekening houdend met de expertise), hetgeen nodig is om optimaal te kunnen aansluiten met de praktijk. Gegevens over werkbelasting zijn er niet.

Op gebied van materiële infrastructuur zit de opleiding goed. Het hoofdgebouw is behoorlijk uitgerust met klassieke leslokalen, praktijklokalen, een aula, een open leercentrum, computerlokaal, bibliotheek en cursusdienst, lerarenruimtes, vergaderlokalen ... Het provinciebestuur kocht een tweede gebouw aan dat aangepast wordt aan de noden van de opleiding. Spijtig genoeg is er weinig informatie beschikbaar over de omvang en kwaliteit van het didactisch materiaal, ICT en de bibliotheekinfrastructuur.

De kwaliteitszorg krijgt zeer veel aandacht. Er werden uitgebreide documenten opgesteld om dit te monitoren en uit te werken. Het beleid inzake kwaliteitszorg is in handen van een kwaliteitscoördinator en een werkgroep kwaliteitszorg, waarin ook leerkrachten zetelen. Men werkt met een strategiekaart en een jaaractieplan dat vorm kreeg via een interne studiedag. Er wordt telkens gewerkt met de PDCA-cyclus. In de werkgroep PXL-Level5 staat kwaliteitszorg ook op de agenda, wat o.m. reeds leidde tot een instrument voor het bevragen van het werkveld. Het is aangewezen om verder te participeren in de mogelijkheden die dit platform biedt.

Het ZER beschrijft op welke manier alle participanten betrokken worden: de medewerkers via een reflectiedocument, de studenten via de studentenraad, oud-studenten via contactmomenten, het werkveld via overlegorganen. Er worden een aantal initiatieven vermeld die in opvolging van deze consultaties genomen werden (o.a. betere interne communicatie, stagementoraat).

Een belangrijke vraag wordt echter niet beantwoord: heeft dit alles ook reeds geleid tot ingrepen op gebied van 'onderwijsinhoud' of 'onderwijsproces', m.a.w. in het programma?

3. Aanbevelingen

De onderwijsinhoud

Het verdient aanbeveling dat het Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde de informatie over het avondonderwijs en over het project in samenwerking met de VDAB duidelijker expliciteert.

Het verdient aanbeveling dat het Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde op de problematiek van de onderwijsinhoud een sterkte-zwakte analyse toepast, voorzien van concrete actiepunten.

Het onderwijsproces

Het verdient aanbeveling dat het Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde de grote schommelingen in het aantal inschrijvingen aan een onderzoek onderwerpt en er de gepaste maatregelen voor treft.

Het verdient aanbeveling dat het Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde de slaagpercentages aan een onderzoek onderwerpt en er een remediëringsbeleid voor ontwikkelt.

Het verdient aanbeveling dat het Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde nagaat of de studentenbegeleiding wel voldoende is uitgebouwd en de gewenste resultaten bereikt.

Het verdient aanbeveling dat het Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde overgaat tot een systematisch onderzoek van de benodigde studietijd.

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient aanbeveling dat het Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde de situatie van de tewerkstelling van de eigen afgestudeerden duidelijk in beeld brengt.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Het verdient aanbeveling dat het Provinciaal Instituut voor Verpleegkunde systematisch nagaat of de vele initiatieven inzake kwaliteitszorg ook reeds geleid hebben tot ingrepen op gebied van 'onderwijsinhoud' of 'onderwijsproces'.

Slot

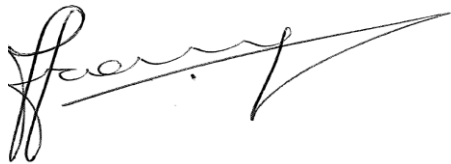
In elk onderdeel zijn er een aantal tekortkomingen of verbeterpunten te vinden. Vanuit dit oogpunt kan slechts een voldoende gegeven worden.

Het ZER sluit af met 'sterktes' en 'uitdagingen' voor de toekomst. Er worden echter geen concrete actiepunten (o.a. met vermelding van timing) per hoofdstuk gegeven. Dit dient te worden aangevuld.

Het ontwerp van rapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. De instelling heeft per e-mail gereageerd op verscheidene elementen van het ontwerprapport. Bepaalde van deze reacties hebben geleid tot aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport. Sommige elementen hebben daarentegen niet geleid tot aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport aangezien de Commissie haar bevindingen en nuances uit het ontwerprapport wenste te behouden.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs

Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs